

ОСОБЛИВОСТІ ТАКСОНОМІЧНОГО СКЛАДУ ТА СТРУКТУРНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРЕНЕВИХ СИСТЕМ НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНИХ РОСЛИН СЕЛИЩА ВІЛЬНЕ

А.В. Кісельова¹, Я.В. Маленко²

1 - студентка природничого факультету

*2 - доцент кафедри ботаніки та екології,
кандидат біологічних наук,*

ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»

Вступ. Значення коріння в житті рослин величезне і визначається його функціями, що в свою чергу обумовлені специфікою їх структурної організації. Головною функцією кореня є закріплення рослини в субстраті. Не менш значущою є функція всмоктування води з розчиненими в ній мінеральними речовинами і пересуванням їх в стебло, завдяки чому корінь забезпечує одну з ланок живлення рослин. У клітинах кореня здійснюється синтез спеціальних амінокислот, біологічно активних речовин. Коріння деяких рослин слугує місцем, де зберігаються запасні поживні речовини. Видозміни коренів є пристосуванням рослин до певних умов виростання. Людина використовує знання будови кореня, кореневих систем і видозміни коренів у своїй практичній діяльності. Коріння рослин мають лікарські властивості, є їжею для різних живих організмів, в тому числі й тварин.

Мета дослідження - визначення особливостей таксономічного складу і типів структурної організації кореневих систем, що виростають в межах вулиці Космонавтів селища Вільне Криворізького району Дніпропетровської області України.

Об'єкти та методи дослідження. Усвідомлення надзвичайної важливості проведення сучасних теоретичних та прикладних досліджень різноманітного характеру, актуальності застосування класичних і новітніх технологій на різних за об'ємом та площею ділянках зеленої поверхні, майже повна відсутність систематизованих фактологічних матеріалів локальних досліджень, дозволили обрати в якості об'єктів покритонасінні рослини, що виростають в районі селища Вільне. Предметом досліджень стало з'ясування особливостей структурної організації кореневих систем рослин, зареєстрованих та визначених в межах вулиці Космонавтів.

Опрацювання обраної тематики проводилося з використання загальноприйнятих загальнонаукових та геоботанічних методів, а саме: аналіз, синтез, порівняння, формалізація, класифікація, геоботанічний опис, спостереження, метод пробних ділянок і трансект.

Результати та їх обговорення. Для вивчення особливостей корневих систем була обрана вулиця Космонавтів селища Вільне, яка має довжину 600 метрів, ширину 5 метрів (рис.).

Рис. Вулиця Космонавтів

В ході досліджень було зареєстровано 30 видів покритонасінних рослин відділу *Magnoliophyta (Angiospermae)*, що належить до 28 родів та 14 родин, а саме: Айстрові (*Asteraceae*) – 6 видів (лопух великий, кульбаба лікарська, амброзія полинолиста, полин звичайний, полин австралійський, піжма звичайна) 5 родів; Розові (*Rosaceae*) – 5 видів 5 родів (яблуня домашня, слива домашня, черешня звичайна, малина звичайна, абрикос звичайний); Бобові (*Fabaceae, Leguminosae*) – 4 види 4 родин (люцерна хмелевидна, віка посівна, буркун лікарський, конюшина лучна); Тонконогі (Злаки) (*Poaceae*) – 3 види 3 родин (тонконіг лучний, мишій сизий, пирій повзучий); Гречкові (*Polygonaceae*) – 2 види 2 родин (горец птичий, щавель кінський); Щирицеві (*Amaranthaceae*) – 2 види 2 родин (щириця біла, щириця загнута); Подорожникові (*Plantaginaceae*) – 1 вид 1 родини (подорожник середній); Звіробійні (*Clusiaceae*) – 1 вид 1 родини (звіробій продірявлений); Макові (*Papaveraceae*) – 1 вид 1

родини (чистотіл великий); Горіхові (*Juglandaceae*) – 1 вид 1 родини (горіх грецький); Губоцвіті (*Lamiaceae*) – 1 вид 1 родини (ясотка біла); Шорстколисті (*Boraginaceae*) – 1 вид 1 родини (синяк звичайний); Капустяні (*Brassicaceae*) – 1 вид 1 родини (гикавка сіра); Маслинові (*Oleaceae*) - 1 вид 1 родини (бузок звичайний).

Представники 13 родин є дводольними рослинами класу *Magnoliopsida (Dicotyledones)*, а 1 родини (*Poaceae*) – однодольних (*Liliopsida*) (таблиця).

Таблиця 1. Таксономічний склад і типи кореневих систем рослин району дослідження

№	Назва рослини	Латинська назва	Родина	Тип кореневої системи
1	Лопух великий	<i>Arctium lappa</i> L.	Айстрові (Asteraceae)	стрижнева
2	Кульбаба лікарська	<i>Taraxacum officinale</i> Wigg.	Айстрові (Asteraceae)	стрижнева
3	Амброзія полинолиста	<i>Ambrosia artemisifolia</i> L.	Айстрові (Asteraceae)	стрижнева
4	Полин звичайний	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	Айстрові (Asteraceae)	стрижнева
5	Полин австрійський	<i>Artemisia austriaca</i> Jacq.	Айстрові (Asteraceae)	стрижнева
6	Піжма звичайна	<i>Tanacetum vulgare</i> L.	Айстрові (Asteraceae)	стрижнева
7	Люцерна хмелевидна	<i>Medicago lupulina</i> L.	Бобові (Fabaceae)	стрижнева
8	Віка посівна	<i>Vicia sativa</i> L.	Бобові (Fabaceae)	стрижнева
9	Буркун лікарський	<i>Melilotus officinalis</i> Pall.	Бобові (Fabaceae)	стрижнева
10	Конюшина лучна	<i>Trifolium pratense</i> typus L.	Бобові (Fabaceae)	стрижнева
11	Яблуня домашня	<i>Malus domestica</i> Rajka	Розові (Rosaceae)	стрижнева

№	Назва рослини	Латинська назва	Родина	Тип кореневої системи
12	Слива домашня	<i>Prunus domestica</i> L.	Розові (Rosaceae)	стрижнева
13	Черешня домашня	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench.	Розові (Rosaceae)	стрижнева
14	Малина звичайна	<i>Rubus idaeus</i> L.	Розові (Rosaceae)	мичкувата
15	Абрикос звичайний	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Розові (Rosaceae)	стрижнева
16	Горец птичий	<i>Polygonum aviculare</i> L.	Гречкові (Polygonaceae)	стрижнева
17	Щавель кінський	<i>Rumex confertus</i> Willd. L.	Гречкові (Polygonaceae)	стрижнева
18	Подорожник середній	<i>Plantago media</i> L.	Подорожникові (Plantaginaceae)	мичкувата
19	Звіробій продірявлений	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Звіробійні (Clusiaceae)	мичкувата
20	Тонконогі лучний	<i>Poa pratensis</i> L.	Тонконогові (Poaceae)	мичкувата
21	Мишій сизий	<i>Setaria glauca</i> L. Neuski	Тонконогові (Poaceae)	мичкувата
22	Пирій повзучий	<i>Elytrigia repens</i> L. Neuski	Тонконогові (Poaceae)	мичкувата
23	Чистотіл великий	<i>Chelidonium majus</i> L.	Макові (Papaveraceae)	стрижнева
24	Щириця біла	<i>Amaranthus albus</i> L.	Щирицеві (Amaranthaceae)	стрижнева
25	Щириця загнута	<i>Amaranthus albus</i> L.	Щирицеві (Amaranthaceae)	стрижнева
26	Горіх грецький	<i>Juglans regia</i> L.	Горіхові (Juglandaceae)	стрижнева
27	Яснотка біла	<i>Lamium album</i> L.	Губоцвіті (Lamiaceae)	стрижнева

№	Назва рослини	Латинська назва	Родина	Тип кореневої системи
28	Синяк звичайний	Echium vulgare L.	Порстколисті (Boraginaceae)	стрижнева
29	Гикавка сіра	Berteroa incana L.	Капустяні (Brassicaceae)	стрижнева
30	Бузок звичайний	Syringa vulgaris L.	Маслинові (Oleaceae)	мичкувата

В межах району дослідження поширені рослини як із мичкуватою, так й зі стрижневою кореневою системою. 7 видів (23,3 %) (малина звичайна, подорожник середній, звіробій продірявлений, тонконіг лучний, мишій сизий, пирій повзучий, бузок звичайний) мають мичкувату кореневу систему, а 23 види (76,7 % загальної кількості) - стрижневу (лопух великий, кульбаба лікарська, амброзія полинолиста, полин звичайний, полин австрійський, піжма звичайна, люцерна хмелевидна, віка посівна, буркун лікарський, конюшина лучна, яблуня домашня, слива домашня, черешня домашня, абрикос звичайний, горец птичий, щавель кінський, чистотіл великий, щириця біла, щириця загнута, горіх грецький, яснотка біла, синяк звичайний, гикавка сіра). 23 види – трав'янисті рослини, 5 видів є деревами, 2 види – чагарники.

Висновки. Проведення досліджень дозволяє визначити, що на території вулиці Космонавтів селища Вільне Криворізького району Дніпропетровської області України виростає 30 видів покритонасінних рослин, котрі належать до 18 родів та 14 родин. За кількістю видів явно переважають дводольні. Однодольні представлені 3 видами 3 родів однієї родини. 76,7 % (23 види) є трав'янистими рослинами, 16,7 % (5 видів) – дерева, 6,6 % (2 види) – чагарники. Переважна кількість видів 76,7 % (23 види) мають стрижневий тип кореневої системи, а 23,3 % (7 видів) – мичкувату.

В ході опрацювання тематики дослідження виявлено, що конкретизовані матеріали щодо особливостей складу і розвитку флори та рослинності району дослідження фактично відсутні. Це обумовлює актуальність подальших досліджень, результати яких можуть бути корисними для розробки перспективних різноспрямованих заходів планування та оптимізації сільською радою та використовуватися в якості краєзнавчого матеріалу.